

Etiske retningslinjer for Hattfjelldal kommune

Revidert den 29.09.2014.

Hvorfor etiske retningslinjer?

Etikk i Hattfjelldal kommune handler om at vi skal kunne stå for de valgene vi gjør i ulike situasjoner. Vil våre handlinger tåle offentlighetens lys? Er det greit å lese om det på første siden i avisen neste dag? Kan jeg for eksempel ta imot en konsertbillett eller en flaske vin fra en fornøyd innbygger? Kan jeg leie inn naboen min til et oppdrag? Kan jeg forsvare at vi ikke valgte det billigste hotellet på tjenestereisen?

Folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune skal behandle innbyggere-, brukere-, politiske motstandere- og kollegaer med respekt, bruke fellesskapets midler på den mest effektive måten og følge gjeldende lover og regler. Vi tar både hodet, magefølelsen og ryggmargsrefleksen i bruk når vi handler, og som regel ender vi opp med de gode valgene.

Etiske regler er hjelp til å handle riktig, men noen situasjoner er vanskeligere enn andre, og derfor har Hattfjelldal kommune utviklet etiske regler for alle som arbeider for eller innehar verv i Hattfjelldal kommune. Regler sørger for at valgene våre ikke går på bekostning av fellesskapets beste, og de setter standarder for hvordan vi utfører våre oppgaver og verv på en måte som gir innbyggerne tillit til oss.

Målsetting

Formålet med Hattfjelldal kommunes etiske retningslinjer er å sikre en god etisk praksis og definere felles standarder for medarbeidere og folkevalgte i Hattfjelldal kommune.

Målsettingen med de etiske retningslinjene er å bevisstgjøre alle folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune om behovet for etisk kvalitet på tjenesteyting og myndighetsutøvelser for å sikre at innbyggerne har tillit til kommunen,

Hattfjelldal kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. Både folkevalgte og medarbeidere har ansvar for å etterleve dette prinsippet. Som forvaltere av samfunnets fellesmidler stilles det spesielt høye krav til den enkelte medarbeiders etiske holdninger i sin virksomhet for kommunen.

Hattfjelldal kommune legger til grunn følgende forståelse av etikk:

- Etikk er å bruke myndighet med varsomhet og forstand
- Etikk er å ha en fri og uavhengig stilling i forhold til saker der en har myndighet
- Etikk er ikke å blande egne og offentlige interesser

Generelt

Det forventes at alle folkevalgte og medarbeidere utøver normal folkeskikk i sitt virke for kommunen. En skal utføre sine verv og oppgaver på en slik måte at det ikke skader kommunens omdømme og tillit i befolkningen.

Alle folkevalgte, faste og engasjerte medarbeidere plikter lojalt å overholde de lover, forskrifter og reglement som er gjeldende for Hattfjelldal kommune sin virksomhet. Dette innebærer også at alle skal forholde seg lojalt til vedtak som er truffet.

Ansvar og plikter

Kommunestyret som arbeidsgiver har det overordnede ansvaret for de etiske retningslinjene og for at disse blir fulgt opp.

Ledere på alle nivå har et særlig ansvar for oppfølging.

- Ledere har gjennom ord, handlinger og lederstil stor innflytelse på kulturen og normene for adferd i organisasjonen.
- Leder kan også selv bli satt i situasjoner hvor valg og beslutninger krever etisk refleksjon og klokskap.
- Ledere har i tillegg ansvar for at organisasjonen er seg bevisst de etiske krav som stilles i virksomheten, og at det umiddelbart blir tatt opp i organisasjonen dersom det skjer brudd på lover og regler eller det utvikler seg en uheldig sedvane eller kultur.

Hattfjelldal kommune stiller strenge krav til sine folkevalgte og medarbeideres opptreden og handlemåte slik at ingen skal kunne trekke i tvil medarbeiderens rettskaffenhet og pålitelighet. Alle skal være seg bevisst at de danner et viktig grunnlag for innbyggerens tillit og holdning til kommunen. Og en skal derfor aktivt ta avstand fra og bekjempe enhver uetisk forvaltningspraksis.

Har en medarbeider problemer med å skille mellom hva som er rett eller galt skal det søkes råd eller veiledning hos nærmeste leder, på samme måte som en folkevalgt bør søke råd hos ordfører og/eller hos beslutningsorganet.

Alle medarbeidere har et personlig og selvstendig ansvar for å følge kommunens etiske regler. Oppstår det tvil hos medarbeidere om de etiske reglene skal dette tas opp med nærmeste overordnede. Kommunens medarbeidere har rett til å nekte å følge pålegg som er ulovlige eller medfører brudd på de etiske reglene.

Alle i Hattfjelldal kommune har et eget ansvar for å ta opp saker som ikke er forenlige med kommunens regler.

Lojalitet

Folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune plikter å følge de rettslige regler og etiske regler som gjelder for virksomheten.

Alle medarbeidere plikter lojalt å etterkomme pålegg fra overordnede. Og både folkevalgte og medarbeidere skal utvise lojalitet mot fattede vedtak.

Lojalitetsplikten medfører ikke noen plikt til å følge pålegg om å gjøre noe ulovlig eller uetisk.

Habilitet

Forvaltningslovens kapittel 2 § 8 og kommunelovens § 40 nr. 3, gir bestemmelser om habilitet som gjelder for alle medarbeidere og folkevalgte i kommunen. Alle medarbeidere plikter å gjøre seg kjent med denne loven og forholde seg i samsvar med lovens bestemmelser.

Folkevalgte og medarbeidere skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser slik at tilliten til deres upartiskhet svekkes. Dette kan også gjelde tilfeller som ikke rammes av forvaltningslovens habilitetsbestemmelser.

Dersom personlige interesser kan påvirke avgjørelsen i en sak en har faglig ansvar for eller for øvrig deltar i behandlingen av, skal man som medarbeider ta dette opp med overordnede og som folkevalgt i beslutningsorganet.

Eksempler på mulige interessekonflikter kan være:

- Forretningsmessige forhold til tidligere arbeidsgiver, arbeidskollegaer eller kommunens tjenestemottakere.
- Lønnet biverv eller eierandeler i virksomheter som kan påvirke medarbeiderens arbeid i kommunen
- Engasjement i interesseorganisasjon eller politisk virksomhet som berører forhold som den enkelte arbeider med i kommunen.
- Personlige økonomiske interesser som kan føre til at vedkommende medarbeider eller folkevalgt kommer i lojalitetskonflikt i forhold til kommunens virksomhet.
- Familiære og andre nære sosiale forbindelser.

Medarbeidere i Hattfjelldal kommune plikter å underrette arbeidsgiver om bistillinger, eller andre biverv vedkommende har eller senere påtar seg. Likeledes plikter folkevalgte å underrette Hattfjelldal om hvilke stillinger, verv de har eller senere påtar seg.

Vi varsler overordnede om inhabilitet - eksempler

En gang opplevde jeg at kusinen min søkte på en jobb der jeg var med i ansettelsesprosessen. Da ble lederen min og jeg enige om at det var mest ryddig at en annen tok min plass.

Jeg husker en gang da naboen min var med i en anbudsrunde der jeg hadde beslutningsmyndighet. Vi har i flere år hatt et litt anstrengt naboforhold, og derfor fant lederen min og jeg ut at jeg skulle overlate plassen til andre denne gangen.

Møte med kommunens brukere

Folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune skal møte innbyggere og brukere med respekt. Faglige kunnskaper og faglig skjønn skal ligge til grunn i rådgivning, myndighetsutøvelse og tjenesteyting. Sammenblanding av personlige og brukerens private interesser og økonomiske midler skal ikke forekomme.

Vi møter brukerne og innbyggerne med respekt - eksempler

Under et hjemmebesøk kom jeg til å nevne at jeg hadde det litt trangt økonomisk, og da fikk jeg tilbud om å låne penger. Det ville være å blande interesser, så jeg takket høflig nei og forklarte at det ville være en sammenblanding av jobb og privatliv.

Å vise respekt kan blant annet handle om å gi nok og forståelig informasjon. Noen av våre brukere har mindre innsikt i rettighetene sine enn andre, og da blir det vår oppgave å sørge for at også de får det de har krav på.

Forvaltning av samfunnets midler

Folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune skal være seg bevisst at de forvalter samfunnets fellesmidler på vegne av alle innbyggere i kommunen. En plikter å ta vare på kommunens ressurser på den mest økonomiske og rasjonelle måten, og en skal ikke misbruke eller sløse med kommunens midler. Hverken folkevalgte eller medarbeidere skal tilegne seg personlige fordeler av kommunens ressurser, økonomiske midler, eiendommer eller andre eiendeler.

Inngåtte innkjøpsavtaler medfører forpliktelser til oppfølging i avtaleperioden. Dette betyr at det ikke skal undersøkes priser hos andre leverandører, og at det ikke er aktuelt å benytte annen leverandør enn den det er inngått avtale med, selv om en annen leverandør tilbyr lavere priser på enkeltprodukter. Det er et mål å opprette innkjøpsavtaler innenfor de vare- og tjenestegrupper hvor kommunen jevnlig foretar innkjøp.

Kjøp av varer og tjenester, herunder innleie av personell via vikarbyrå o.l., skal så langt det er mulig etterstrebe å unngå sosial dumping.

Alle medarbeidere har et selvstendig ansvar for å utnytte arbeidstiden mest mulig effektivt.

Vi forvalter samfunnets fellesmidler på en best mulig måte – eksempler

Når vi handler inn varer og tjenester, kan det være fristende å bruke underleverandører som vi allerede har god erfaring med. Men siden det er skattebetalernes penger vi bruker, er vi forpliktet til å sjekke om andre kan levere den samme varen til en rimeligere pris.

Jeg prøver å tenke på hvordan jeg bruker ressursene, og det handler jo også om de små tingene – f.eks. ikke å skrive ut dokumenter jeg strengt tatt ikke trenger å ha en papirversjon av.

Tilbud om gaver og andre fordeler i tjenesten

Folkevalgte eller medarbeidere i Hattfjelldal kommune må for seg selv eller andre ikke motta gaver, provisjoner, tjenester eller andre ytelser i forbindelse med anskaffelser og kontraktsinngåelser, eller når ytelsen er egnet til eller av giveren er ment å påvirke vedkommendes tjenestlige handlinger. Dette omfatter også gunstige betingelser knyttet til reiser og opphold. Med mindre gaven er av ubetydelig verdi, plikter også medarbeidere å gi avkall på gaver og testamentariske gaver fra brukere av kommunens tjenester, selv om gaven ikke kan påvirke tjenesteytelsen.

a) Personlige fordeler

Folkevalgte og medarbeidere i kommunen skal alltid unngå å oppnå personlige fordeler og gaver av en art som kan påvirke, eller være egnet til å påvirke handlinger, saksforberedelse eller vedtak.

b) Gaver

Tilbud om «gaver» for å innta et bestemt standpunkt i enkeltsaker, skal avslås og rapporteres via nærmeste overordnede til rådmannen. Folkevalgte skal rapportere dette til beslutningsorganet.

Medarbeidere som får tilbud om gaver o.l. som har et omfang som går utover disse retningslinjene, skal rapportere dette til rådmannen via nærmeste overordnede. Mottatte gaver skal straks returneres til avsender med et brev, med kopi til rådmannen, hvor det redegjøres for kommunens regler. Gaver omfatter ikke bare materielle gjenstander, men også andre fordeler, f.eks. i form av personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester.

Reglementet gjelder ikke gaver av ubetydelig verdi som reklamemateriell, blomster o.l.

Hvis en medarbeider mottar en konfekteske eller lignende skal denne medbringes på arbeidsplassen, og settes frem slik at alle kan nyte godt av gaven.

c) Pengegaver og alkoholholdige gaver

Ingen medarbeidere i Hattfjelldal kommune har anledning til å motta pengegaver uavhengig av beløpets størrelse eller alkoholholdige gaver. Mottas slike skal de umiddelbart returneres til giver sammen med et brev, med kopi til rådmannen, hvor det redegjøres for kommunens regler.

Vi har ikke lov til å ta imot gaver i tjenesten - eksempler

En bruker på sykehjemmet der jeg arbeider, hadde faktisk testamentert 15 000 kroner til meg. Dette kunne jeg ikke ta imot. Det ville ikke vært etisk forsvarlig.

Da vi hadde lyst ut tjenesten på anbud, ble vi invitert på restaurant av en tilbyder slik at vi kunne gå gjennom tilbudet deres nærmere i detalj. Vi avslo fordi det ville kunne skape for dette bånd til tilbyderen, og dessuten ville det vært ulovlig.

d) Representasjon

Moderate former for gjestfrihet og representasjon hører naturlig med i samarbeidsforhold og informasjonsutveksling, men graden av slik oppmerksomhet må imidlertid ikke utvikles slik at den kan påvirke beslutningsprosesser eller kan gi andre grunn til å tro dette. Samtlige invitasjoner til informasjonsmøter mv. med tilhørende middag/lunsj arrangert av leverandør/potensielle leverandører skal tas opp med nærmeste overordnede på forhånd.

e) Reiser

Reiseutgifter i alle tjenestesammenhenger skal dekkes av Hattfjelldal kommune. Unntak fra dette prinsippet kan bare skje dersom:

- Reiser betalt av potensielle leverandører i forbindelse med innkjøp, forelegges og godkjennes av rådmannen
  - Øvrige tjenestereiser som betales av andre skal forelegges og godkjennes av rådmannen
- Slike reiser skal ha en klar faglig forankring, og kan ikke ha karakter av «kundeoppfølging»

Forretningsetiske regler

Kommunens forretningsmessige virksomhet må drives slik at innbyggere, brukere og leverandører har tillit til kommunen som forvalter av innbyggernes fellesmidler og som forretningspart. All forretningsvirksomhet skal bidra til å nå de mål kommunen har for sin virksomhet.

Medarbeidere som deltar i kommunens forretningsmessige virksomhet plikter å sette seg grundig inn i og etterleve lov- og forskrift om offentlige anskaffelser, og kommunens eget regelverk på området. Alle anskaffelser må baseres på forutsigbarhet, gjennomsiktighet, etterprøvbarhet, likebehandling og god forretningsskikk.

Kommunens medarbeidere kan ikke levere varer og tjenester til den virksomhet i kommunen hvor de selv er ansatt. Kommunens medarbeidere skal ikke gjøre privat bruk av kommunens samkjøpsavtaler eller rabattordninger. Det skal ikke foretas privat bestilling fra leverandører som den enkelte medarbeider har kontakt med som representant for kommunen hvis dette kan skape tvil om sammenblanding av offentlige og private midler.

Vi følger forretningsetiske regler - eksempel

På jobben har vi tilgang til gode rabatter fra enkelte leverandører. Jeg vet at flere har vurdert å bruke disse kontaktene for å handle til privat bruk også, eller til forretninger som de er engasjert i. Vi kan ikke utnytte stillingen vår på denne måten, da kan folk miste tilliten til oss.

Kjøp og aksept av seksuelle tjenester

Kjøp eller aksept av seksuelle tjenester innebærer ofte utnyttelse av mennesker i en vanskelig situasjon, hvor kvinner og barn vil være spesielt utsatt. En slik opptreden kan også få negative virkninger for den enkelte medarbeider eller folkevalgtes troverdighet, og derigjennom skade virksomhetens eller kommunens omdømme. Kjøp av seksuelle tjenester er ikke akseptert.

Bruk av maskiner og utstyr m.v.

Bruk av kommunens maskiner, biler og annet utstyr tillates i særlige tilfeller lånt ut til medarbeidere og innbyggere i Hattfjelldal kommune etter spesifikk avtale med lederen som disponerer utstyret.

Leder som disponerer utstyret fører logg over utlånet.

Forankring til lov- og avtaleverk

Når det gjelder etikk i kommunal virksomhet er flere områder regulert gjennom lovverket. Det må allikevel rettes oppmerksomhet til at uetisk adferd ikke blir oppfattet som sammenfallende med ulovlig adferd. Etikkbegrepet favner videre enn bare i de tilfellene som rammes av lovverket. Aktuelle henvisninger:

- Forvaltningsloven
- Offentleglova
- Arbeidsmiljøloven
- Personvernloven
- Ulovfestede forvaltningsrettslige prinsipper
- Boken – Folkevalgt i kommunen
- Arbeidsreglement for Hattfjelldal kommune

Taushetsplikt

Forvaltningslovens § 13 om taushetsplikt gjelder for alle folkevalgte og medarbeidere i Hattfjelldal kommune.

For en del av kommunens medarbeidere gjelder i tillegg strengere bestemmelser om taushetsplikt i særlover som lov om barnevern, lov om sosiale tjenester og profesjonstaushetsplikt m.v.

Taushetsplikten gjelder også etter at arbeidsforholdet/vervet er avsluttet. Tidligere medarbeidere og folkevalgte i Hattfjelldal kommune kan ikke utnytte opplysninger som er underlagt reglene om taushetsplikt i egen virksomhet eller i tjeneste for andre.

Konsekvenser

De etiske reglene er forankret i ulike regelverk og retningslinjer. Brudd på de etiske retningslinjene vil være sammenfallende med personalreaksjoner for ansatte.